

Waarom er minder
hoogbegaafde meisjes dan jongens
deelnemen aan verrijkinsprogramma's

Waar zijn de meisjes?

Uit een Amerikaanse meta-analyse van 130 onderzoeken, gepubliceerd tussen 1975 en 2011, blijkt dat de kans dat hoogbegaafdheid bij jongens opgemerkt wordt en ze kunnen deelnemen aan verrijkingstrajecten groter is dan bij meisjes. Hoewel dit een Amerikaans onderzoek betreft is de situatie in Nederland enigszins vergelijkbaar. De deelnamecijfers van de Day a Week School bevestigen dit ook. Maaïke Goddijn ging op onderzoek uit. Hoe kan dit?

TEKST EN FOTO: MAAÏKE GODDIJN

Het antwoord hierop is behoorlijk complex. Kerr en Cohn (2001) voeren als argument aan dat hoogbegaafde meisjes doorgaans veel minder aandacht vragen van de docent dan hoogbegaafde jongens. Ook hebben ze regelmatig zelf niet in de gaten dat ze hoogbegaafd zijn, maar voelen ze zich alleen raar of anders (Ryan, 1999). Ze willen zo

Meisjes hebben soms zelf niet in de gaten dat ze hoogbegaafd zijn

graag opgaan in de groep dat ze al hun coping-strategieën uit de kast halen om hun begaafdheid of anders zijn te verbergen. Dit vermogen tot aan-

passen maakt dat docenten hen regelmatig over het hoofd zien (Swaitek, 2002; Tan & Chun, 2014). Het zijn de brave, succesvolle meisjes die keurig gemiddeld scoren, maar die tot veel meer in staat zijn (Siegle en McCoach, 2018). In de profielen van Betts & Neihart (2010) worden zij omschreven als "de succesvolle aangepaste leerling".

Een andere oorzaak kan zijn dat hoogbegaafde meisjes door (negatieve) feedback over hun (school)werk vaak snel conclusies trekken over hun talent of aanleg. Hierdoor vinden ze zichzelf al snel minder geschikt voor excellentieklassen of bijvoorbeeld STEM-vakken (Archer DeWitt, et.al., 2013; Belfi, et. al., 2012).

Wanneer ze zelf wel weten dat ze hoogbegaafd zijn, voelen ze druk om te presteren en proberen ze het beeld dat ze slim zijn in stand te houden door zonder er veel moeite voor te doen steeds goede beoordelingen te halen op school (Dweck, 2010). Uitdagender schoolwerk zullen ze hierdoor uit de weg gaan om het risico dat ze door de mand vallen of falen te vermijden.

Aan de ene kant de behoefte om op te willen gaan in de groep en aan de andere kant de behoefte om slim gevonden te worden geeft spanning, die zich bij deze meisje regelmatig uit in somatische klachten zoals buikpijn en hoofdpijn. Dat deze klachten voortkomen uit hun (niet herkende) begaafdheid wordt vaak gemist (Drent, 2007). Het gevolg is dat er vooral op de klachten wordt gefocust en niet op de oorzaak ervan.

Een ander punt is dat de selectiemethoden van veel verrijkinsprogramma's of voltijds hoogbegaafdenonderwijs nog steeds grotendeels geba-

*Maaïke Goddijn (mgoddijn@hetabc.nl) is ECHA-specialist i.o., werkzaam bij Het ABC als onderwijsadviseur en specialist begaafdheid. Daarnaast is ze betrokken bij het bovenscholse verrijkingprogramma *Day a Week School*.*

seerd zijn op IQ-onderzoek en toetsresultaten. Onderpresterende meisje worden hierbij minder snel gezien (Petersen, 2013).

Hoe zorgen ervoor we dat we deze meisjes wel zien en dat ze in een verrijkingstraject komen?

Ook hier is geen simpel antwoord op te geven. Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat de rol van de docent hierin cruciaal is. Docenten die enige opleiding hebben genoten in hoogbegaafdheid zijn veelal beter in staat om de coping-strategieën van begaafde meisjes te herkennen, waardoor ze beter kunnen inspelen op hun specifieke (onderwijs) behoeften (Hong, Green & Hartzel, 2011). Wanneer deze meisjes verbinding met de docent ervaren en zich gezien voelen, zal dit hun zelfbeeld en prestaties verbeteren (Reis, 2010). Dit vergroot de kans dat ze hun talenten durven tonen.

Op groei gerichte aanpak

Simister (2005) en Gevaert (2018) betogen dat hoogbegaafde meisjes behoefte hebben aan een op groei gerichte aanpak. Wanneer docenten overtuigd zijn van de potentiële groeimogelijkheden van deze meisjes en op een open manier het leerproces stimuleren, zullen deze meisjes ontdekken dat het ontwikkelen van hun talenten

waardevol voor ze kan zijn. Ze leren omgaan met de spanning die hoort bij het “nog niet” weten en dat het niet gaat om perfecte antwoorden, maar dat ze mogen oefenen met verschillende vaardigheden. (Dweck, 2018; Gevaert, 2018; Lazarides & Watt, 2017; Reis, 2010).

Petersen (2013) beargumenteert dat het gebruik maken van diverse selectiemethoden, en niet alleen summatieve toetsen en IQ-tests, helpt om meer (onderpresterende) hoogbegaafde meisjes in beeld te krijgen. Deze meisjes meer stimuleren om deel te nemen aan verrijkingactiviteiten helpt ook.

Kortom: om gender-bias te voorkomen en ervoor te zorgen dat er net zoveel meisjes als jongens gaan deelnemen aan verrijkingstrajecten, zullen we deze meisjes eerst moeten herkennen. Goed opgeleide docenten die een veilig klimaat creëren in hun klas spelen hierin een belangrijke rol. De profielen van Betts en Neihart (2010) kunnen hen helpen bij het signaleren. Gelukkig verschijnt er steeds meer onderzoek, waardoor er hopelijk op termijn geen verschil meer zal zijn tussen het aantal jongens en meisjes in verrijkingprogramma's.

Voor geraadpleegde literatuur: zie www.tijdschrift-talent.nl.